Kom med ind i Ann Lislegaards malstrøm

Ann Lislegaard har indtaget Arken med en fænomenal udstilling, der bruger science fiction til at undersøge bevidsthedens grænser

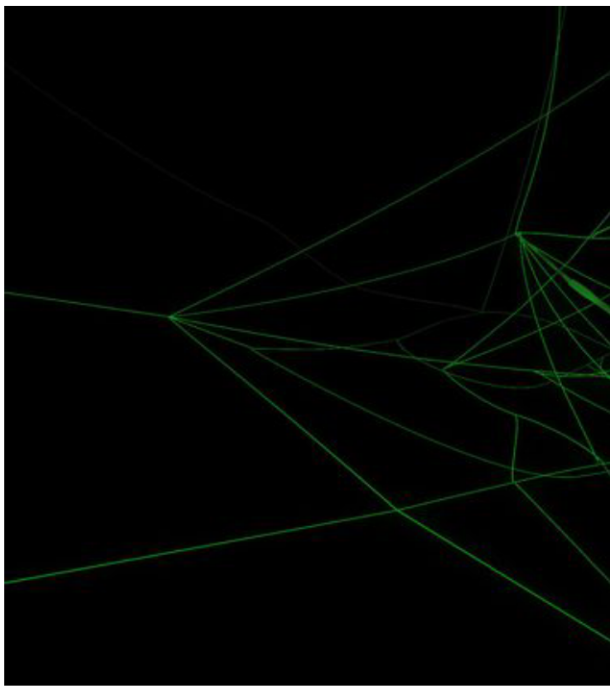

KUNSTKRITIK
Af Rune Gade

Det er en af de mest markante og særegne danske skulptører, Arken lægger lokaler til det næste halve år. Norskfødte Ann Lislegaard (f. 1962) blev færdiguddannet på Det Kongelige Danske Kunstakademi i 1993. Hun repræsenterede Danmark ved Venedig Biennalen i 2005 og har fra 2004-13 været professor ved kunstakademiets skole for mediekunst. Hun er med andre ord ikke noget ubeskrevet blad, men netop derfor er det både velgørende og på tide, at et dansk museum giver hende en mere omfattende præsentation.

Det ekspansive og grænseoverskridende er gennemgående fascinationspunkter hos Ann Lislegaard. Allerede i sine tidlige arbejder udviste hun interesse for bevidsthedens tilstandsformer, foranderlighed og grænser. Det medrivendes voldsomhed møder man da også som det første ved udstillingens begyndelse. Inden selve indgangen konfronteres man midt i en nøgen sal med et kæmpe lærred, som viser 3D-animationen *Malstrømmen* fra 2017.

Værket er inspireret af Edgar Allan Poes proto-sci-fi-novelle *A Descent into the Maelström* fra 1841, som handler om et skibsforlis, men som også beskriver både en drukneerfaring og en tidsrejse. I Ann Lislegaards variant er protagonisten i *Malstrømmen* en cyborg (modelleret efter kunstnerens eget hoved), hvis ansigt befinder sig i skiftende rumlige omgivelser.

Nogle gange befinder hun sig i en form for ydre rum, andre gange et undersøisk landskab. Brudstykker af afkodelig kommunikation garneret med elektrisk knas og susen fylder lydsiden, mens skiftende tekststumper med programmeringskommandoer lægger sig ind over billedsiden.

Det er et dragende og uforståeligt værk, der står som et vidnesbyrd om tærskelerfaringer, hvor en form for dyb mening eller åbenbaring fornemmes, men aldrig helt dukker op. En nærdødsoplevelse, måske. Som sådan er *Malstrømmen* et fint og passende portalværk, der suger én ind i Ann Lislegaards univers af anelsesfuld skønhed behersket af helt andre lovmæssigheder end dem, normalvirkeligheden tynges af.

Sci-fi og spekulativ realisme er vedvarende understrømme i det skulpturelle univers, som Ann Lislegaard arbejder i. Connaisseurer udi disse genrer vil kunne finde et utal af referencer til litteratur, film og filosofi i hendes værker, men værkerne fungerer vel at mærke også i deres helt egen ret.

Udstillingstitlen, *Animoid*, er et godt eksempel på, hvordan Ann Lislegaard låner fra sci-fi, men også gør et begreb til sit eget. Begrebet er hentet fra filmen *Blade Runner* (1982), som på sin side hentede det fra Philip K. Dicks roman *Do Androids Dream of Electric Sheep?* (1968), hvor det betegner eftertragtede hybride væsner, biosyntetiske dyr, som erstatter de oprindelige dyr, der er blevet så godt som udslettet i den endegyldige atomkrig.

Men i Ann Lislegaards værker er dyrene aldrig bare biosyntetiske varianter af dyr, de deler derimod træk med mennesker, som var de også hybride på tværs af arter og på tværs af bevidstheder.

Det vil ikke mindst sige, at de kommunikerer ved hjælp af sprog som for eksempel uglen i videoinstallationen *Oracles, Owls … some animals never sleep* (2012-2021). Jævnfør titlen møder man her et orakel i skikkelse af en talende, syntetisk ugle, en animoid. Oraklet forstås i værket som en form for profetisk tale, men ordet stammer fra det latinske *orare*, der blot betyder *at tale*. Det er sådan, jeg forstår brugen af sprog i flere af Ann Lislegaards værker: Sproget er altid performativt, altid besværgende og i stand til at kalde det frem, det udsiger, mens det samtidig former sig som en gådefuld, fragmenteret, stammende og tøvende tungetale, der taler al kølig logik imod.

Bevidstheden er aldrig isoleret her, men forbundet til andre bevidstheder, forbundet med omverdenen, tingene. I *Animoid* får man at se, hvordan dette fænomen har optaget Ann Lislegaard gennem hele kunstnervirket. For eksempel i det tidlige værk *Liberty Bells* (1993), hvor hun har lavet en serie blyantstegninger i samarbejde med hypnotisører, der bragte kunstneren i en trancetilstand. På en meget direkte måde er tegningerne altså udtryk for samarbejdende bevidstheder. Eller man kan se seriens nærmest diagrammatiske tegninger som udtryk for en form for et ubevidste, som hypnotisørens udefrakommende bevidsthed har skabt adgang til.

Det er ikke en rejse mod oplysning og klarhed, tværtimod synker man som betragter ind i en slags dunkel trancetilstand

Antirationalitet

At bevidsthedens almindelige måder at fungere på ligger fjernt fra den rationalitet, som vi ellers hylder og priser, er i det hele taget et emne, som Ann Lislegaard vedvarende undersøger i sin kunst. Ikke så mærkeligt er rusen derfor også en af de bevidsthedsforvandlende erfaringer, som interesserer hende. Det kan man finde et vidnesbyrd om i form af videoloopet *I cannot escape the ghost of you* fra 1995, hvor man ser kunstneren selv begrave sit ansigt i en roses righoldige og bløde foldeværk af rosa blomsterblade og bedøvende duft.

I det korte og enkle videoloop kobles sanselighedsrus til erindringen – titlens spøgelse – på den enkleste måde. Rosen bliver en visuel pendant til den famøse madeleinekage og dens distinkte duft hos Marcel Proust. Erindringen fremkaldes ufrivilligt af den sanselige nydelse, der er pludselig og invasiv, og som sender fortælleren tilbage i tiden til erindringen om fortiden. Hvilket spøgelse, rosen i Lislegaards værk henviser til, forbliver skjult, men dens erotiske og betvingende aspekter er utvetydige.

Værket viser i øvrigt akkurat ligesom *Malstrømmen*, hvordan kunstneren bogstavelig talt selv kan være til stede i sine værker, mens hun samtidig bliver overtaget eller besat af noget andet og større. Noget uden for hende selv, der er i stand til at øve indflydelse på hende, såsom malstrømmens sugende kræfter eller rosenduftens berusende styrke.

Charmerende og prægnant er i den sammenhæng også det måske mindste værk i udstillingen, fotografiet *Cosmos* fra 2002. Fotografiet viser en næroptagelse af en mave, hvor navlen, måske kunstnerens egen, ses gennem hullet mellem pege- og tommelfinger i en hånd, der laver et o.k.-tegn – eller tegnet for perfektion og kærlighed, som det også symboliserer. Den nøgne maves spredte modermærker og navlens mørke hulning antager i lyset af titlen virkelig præg af noget kosmisk, et uendelighedstegn dannet af arret efter den kappede navlestreng, der implicit bærer erindringen om den tætte sammenknytning af alle individer i langstrakte og vidtfavnende slægtsbånd.

Cosmos er for så vidt også en feministisk gestus, en påpegning af moderskabets livsskabende og livsbærende kraft, og kan ses som en ironisk – og erotisk – kommentar til den hyppige kritik af feminismen som navlebeskuende. I *Cosmos* er navlen slet ikke en adgangsvej til det mest private, men derimod en direkte forbindelseslinje til alt, der gik forud for dig, og som stadig befinder sig i dig, en hel verden, alle tider, et kosmos.

I monumentalværker som *Left Hand of Darkness (after Ursula K. Le Guin)* fra 2008, *Spinning and Weaving Ada* fra 2016 og *In the Shadows of Trio A* fra 2025 bliver denne feministiske impuls endnu mere udtalt og tydelig. Værkerne optager hele sale gennem blandt andet avancerede projiceringer af 3D-animationer på væg- og gulvflader eller via skulpturelle spejlkuber.

Man står ikke uden for værkerne, men bliver selv en del af dem, bliver selv en levende projiceringsflade. De tre store og vægtige arbejder hylder alle kvinder, henholdsvis forfatteren Ursula K. Le Guin, matematikeren Ada Lovelace og koreografen og danseren Yvonne Rainer. Dette vigtige

Øverst: 'Spinning and Weaving Ada', 2016. Nederst: 'In the Shadows of Trio A', 2025. Til højre: 'Oracles, Owls ... some animals never sleep', 2012-2021. Alle af Ann Lislegaard. Fotos: Anders Sune Berg

aspekt af feministisk identifikation betones ikke i museets præsentation af Ann Lislegaard, men det virker som et helt centralt aspekt af kunstnervirket.

Hvidt blæk

Med udstillingen *Animoid* formår Ann Lislegaard at gøre Arkens anonyme, postmodernistiske rum til en regulær forvandlingspassage. Udstillingen optager adskillige store sale, selv om der vises færre end 20 værker i alt, de fleste videobaserede og installatoriske. Det er ikke en egentlig retrospektiv udstilling – den har vi til gode – men der vises værker fra hele Ann Lislegaards karriere fra 1993 og frem til i dag. De oftest monumentale værker griber hvert rum på nye måder, gennem et subtilt, men effektfuldt arbejde med kontraster, motivgentagelser og stemningsskabende farve- og lydsætninger.

Udstillingen gør ikke noget forsøg på at repræsentere oeuvret kronologisk. Det ville også stride mod dets æstetiske essens, der tværtimod tenderer mod det associative og mod undersøgelser af flere tiders sameksistens i nuet. Det gør sig endda meget konkret gældende, idet Ann Lislegaard ofte genskaber tidlige værker i opdaterede medier og dermed underminerer velanskrevne kunsthistoriske kernebegreber som originalitet og autenticitet. Hendes værker genopstår på nye måder med sans for de specifikke rum, de optræder i, og med inddragelse af de nyeste teknologier.

Bevægelsen gennem udstillingen på Arken er afvekslende og overraskende, en rejse gennem markant forskellige følelsesrum og tidsligheder, samtidig med at Ann Lislegaards kunstneriske sensibilitet og tematiske interesser konsistent præger det hele. Det er ikke en rejse mod oplysning og klarhed, tværtimod synker man som betragter ind i en slags dunkel trancetilstand, hvis ellers man kan overgive sig til Lislegaards suggestive æstetik.

At skabe et sprog, der bryder med patriarkatets logik og verdensforståelse, synes for mig at være en yderst vigtig dimension i Ann Lislegaards kunstnervirke. Hele hendes oeuvre kan ses som skrevet med hvidt blæk, en *écriture féminine*, et radikalt modsprog til patriarkatets binære og rationelle diskurs, som den franske filosof og feminist Hélène Cixous opfordrede til i 1970'erne. Som samlet udstilling ser jeg *Animoid* som en bevægende og stærk opvisning i netop sådan et helt andet (mod-)sprog, der former nye sammenhænge og skaber en egenartet skønhed helt uden de pointer og den mening, som rationaliteten hovedløst efterspørger.

kultur@information.dk

Ann Lislegaard. 'Animoid'. Arken Museum for Moderne Kunst. Indtil den 29. marts 2027